

DANMARK FREDERIKSHAVN

KANON- HISTORIER I FORTET

Dele af Frederikshavns dramatiske og blodige historie kan opleves på Bangsbo Fortet, der blev brugt af den tyske besættelsesmagt under Anden Verdenskrig. Også Tordenskiold har slået sine folder ud for byen, og det genopleves med bulder og brag i slutningen af juni.

POUL HUSTED
OG MORTEN LANGKILDE (FOTO)

Måske skulle vi få Poul herind. Det kan måske hjælpe lidt på hukommelsen! Du vil ikke have, Poul skal lide mere? Hvad var 'Operation Dagmar'? Det her kan komme til at gøre virkelig ondt på Poul!»

Et højlydt skrig dokumenterer, at Gestapo-forhørslederens brutale torturmetoder virkelig gør ondt på den hårdtprøvede modstandsmand 'Poul' i bunker nummer 22 i Stützpunktgruppe Süd på et 71 meter højt bakkeplateau i Frederikshavns sydlige udkant. Heldigvis befinder vi os i det 21. århundrede, og der er tale om et hørespil. Efter befrielsen i 1945 overtog søværnet området og navngav det Bangsbo Fort.

Bunker nummer 22 var i virkeligheden en mandskabsbunker under den nazistiske besættelse, men er i dag omdannet til museum. Bunkermuseet er en del af Nordjyllands Kystmuseum. I forhørsbunkeren bliver besøgende anbragt i hver sin forhørsbås, hvor man kan opleve en Gestapo-afhøring ved hjælp af et hørespil i 3D.

Iskolde nazistiske forhørsledere slår hårdt i bordet, så man næsten ryger gennem loftet, hvis det ikke lige bestod af et tykt lag beton. De tænder cigaretter, mens de det ene øjeblik er flinke for det næste at være truende og brutalt slå på fangen. Denne signatur blev naturligvis ekstra chokeret, fordi det var en navnefælle, som blev tortureret.

Det Jyske Modstandsmuseum i ladegårdens nordlænge på Bangsbo Hovedgård dokumenterer, at besættelsestidens virkelighed overgår fantasien. Her kan man bl.a. se en henrettelse, hvor nazisterne skød modstandsfolk, og læse et afskedsbrev til forældrene fra en af de henrettede, 21-årige Bent Jensen, som blev skudt 16. marts 1945: »Det, der trykker mig mest, er tanken om,

hvordan I to vil/kan tage det«, skriver Bent Jensen.

Børnebunkeren tilbage på Bangsbo Fort er heldigvis knap så skrækindjagende, selv om baggrunden er alvorlig nok. Børnebunkeren er indrettet i den gamle aggregatbunker, nummer 44. Hverken tyskerne eller søværnet holdt børn fanget her, men bunkerens indretning skal hjælpe de tre- til syvårige med at forstå, hvad besættelsen var.

»Aldersgruppen kan ikke læse og har ingen tålmodighed. Derfor skal besættelsen leges ind. Historien er malet på væggen med den grimme karl, Adolf, som opildner et folk til krig. Til slut er der frihed og jubel, og så skal der leges og tegnes lidt. Unge tyske familier roser børnebunkeren, fordi der ikke er noget tilsvarende i Tyskland. Læg mærke til en sjov ting - kunstneren Margrethe Larsen har malet hagekorset omvendt, men det har ingen opdaget«, fortæller museumsformidler Kenneth Kristensen, der har en fortid som elektriker på det nu nedlagte skibsværft og er »gået fra værft til værft, som han selv siger«.

Bangsbo Fortet er et delvis fungerende militærområde, som tilhører søværnet, men i 1990'erne blev der åbnet for guidede ture. I 2005 rykkede Bangsbo Museum ind på fortet og overtog formidlingen, og besøgende kan nu bevæge sig rundt på en stor del af området.

Niels Juels kanoner

Tyskerne byggede 70 betonanlæg under besættelsen, men de sidste 10 bunkere blev bygget i 1950 af søværnet. I dag har besøgende adgang til 27 bunkere, oplyser Kristensen. Der er dog ikke adgang til de 27 bunkere hele tiden.

Kommandobunkeren Regelbau M 152 - bunker nummer 14 - bestående af 1.260 kubikmeter beton er et must. Ikke alene fordi chefen holdt til her både i tysk og dansk tid, men fordi nummer 14 i dag fungerer som museums- og udstillingsafdeling. Kommandobunkeren havde ansvaret helt ned til Ringkø-

3

ANDRE BEGIVENHEDER I FREDERIKSHAVN

Ud over Tordenskioldsdage 27.-29. juni anbefaler Turisthus Nord følgende arrangementer i Frederikshavn:

1 7.-12. juli Cup no. 1
International fodboldturnering for unge fra hele verden.
www.cupno1.com

2 14.-19. juli Landsstævne for folkedansere og spillere
Frederikshavn er i år værtsby for det årlige landsstævne, hvor omkring tusinde dansere og musikere kommer til byen. Åbningshøjtideligheden finder sted på Fisketorvet ved statuen af Tordenskiold, og i ugens løb vil der blive mulighed for at se flere opvisninger såvel på Fisketorvet og i Bangsbo Botaniske Have som ved Palmestranden i Frederikshavn.
www.visitfrederikshavn.dk

3 23. august Den gode historie
Historisk genfortælling og levendegørelse af de dramatiske besættelsesår, som udspillede sig i Frederikshavn under Anden Verdenskrig. Oplev køretøjer, motorcykler, fly og meget mere. For børn.
www.stutzpunkt nord.dk

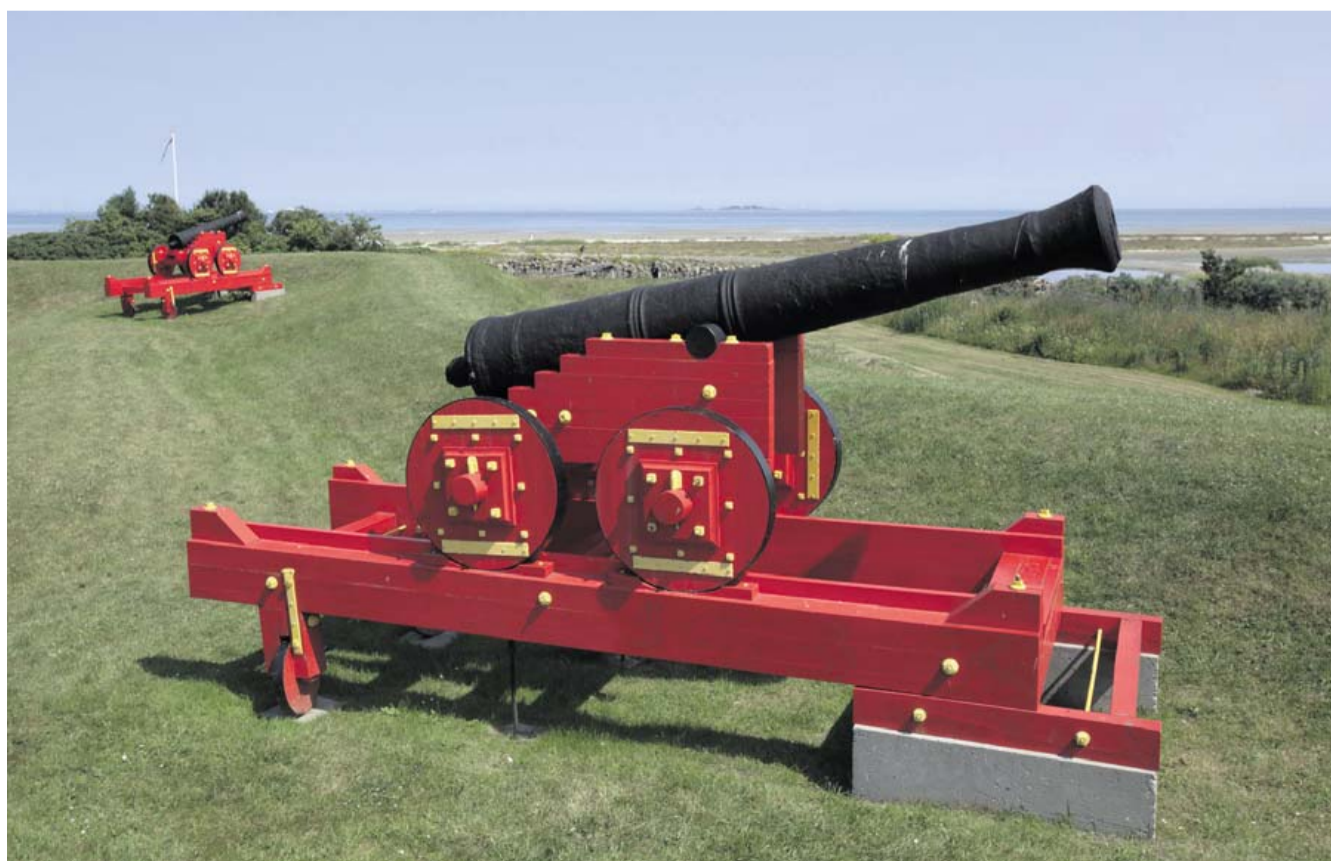
bing Fjord, og der er kun to bunkere af denne type i Danmark. Den anden ligger i Esbjerg.

»På grund af Bangsbos betydning kom feltmarskal Erwin Rommel på besøg 8. december 1943. Han var her i halvtanden time i sin egenskab af inspektør for Atlanterhavsforsvaret«, fortæller Kenneth Kristensen og tilføjer, at den tyske kommandant i virkeligheden boede i en stor villa nede i Frederikshavn og også havde et hovedkvarter i byen. Han kom kun op i kommandobunkeren, når fjenden truede.

Skytsbunkerne 31, 32 og 33 tiltrækker ikke mindst store og små drenge. Her står nemlig tre kæmpestore 15-centimeters kanoner, som tyskerne tog fra det danske artilleriskib 'Niels Juel'. Selv om den danske kaptajn satte 'Niels Juel' på grund og forsøgte at ødelægge skibets kanoner, lykkedes det tyskerne at få otte til at fungere.

Kanonerne har hver en vægt på 18 ton, og alene kanonløbet vejer 6,1 ton, og at blive fotograferet siddende på sådan et løb opfylder mange drenge-drømme. Udsigten over Frederikshavn og helt til Skagen og Læsø i klart vejr

KANONSJOVT. Bangsbo Forts skytsbunkere har stor tiltrækning på store og små drenge, som gerne lader sig forevige på et af de store kanonløb. Nederst udsigten fra kanonerne ved nordre skanse.

glemmer de helt at lægge mærke til, når de råber bum-bum.

Tordenskiold sejler igen

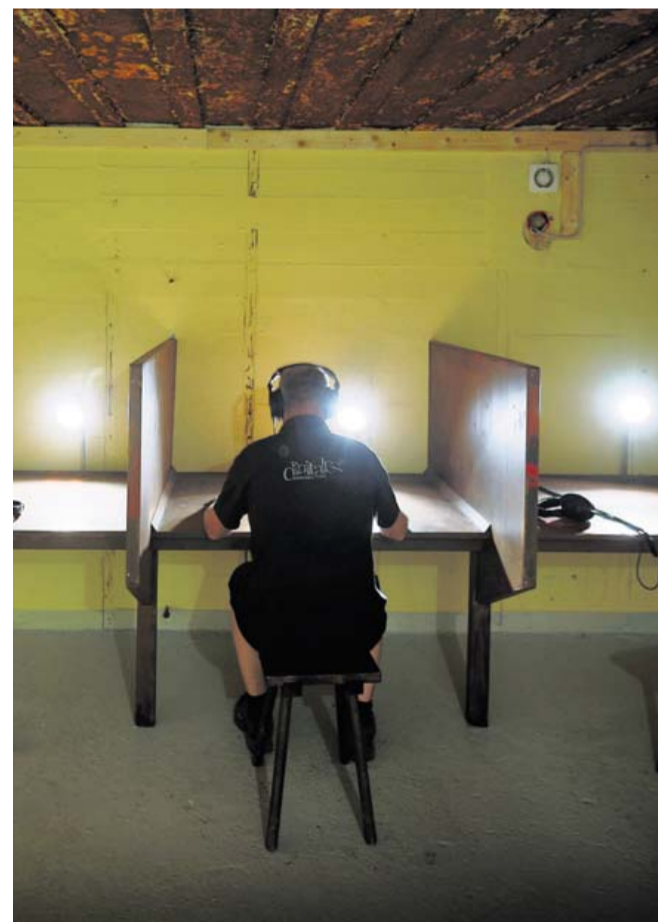
Tyskerne skød mod de engelske fly, mens det danske søværn under den kolde krig ikke affyrede kanonerne af hensyn til befolkningen, for de kunne sagtens blæse vinduerne ud nede i byen. Når tyskerne øvede sig, advarede de befolkningen, så den kunne sikre kopper og andet service. En enkelt gang har søværnet dog skudt, men med løst krudt. Det var ved jubilæet i 2010.

»Termoruderne dirrede i Frederikshavn, og alle fårene på Pikkerbakken løb helt til Sæby«, griner Kenneth Kristensen.

Krudt, kugler og kanonslag undgår de dog ikke helt i Frederikshavn, i hvert fald ikke når byen holder Tordenskioldsdage 27.-29. juni, iklæder sig 1700-tallets klædedragter og igen kalder sig Fladstrand, som er Frederikshavns oprindelige navn. Tordenskioldsdage har været en af de største maritime festivaler i Norden med helt op til

Fortsættes side 6

DANMARK FREDERIKSHAVN

Fortsat fra side 5

40.000 gæster, 1.000 aktører fra Danmark, Norge og Sverige samt flotte sejlskibe, som udkæmpede søslag – heldigvis med løst krudt.

Under den Store Nordiske Krig 1709-1720 var Frederikshavn Tordenskiolds væsentligste base uden for København, og derfor kan frederikshavnerne med god grund skruer tiden tilbage til 1717 og give svenskerne en på tæven.

Krisen har imidlertid gjort det van-

skeligt at finde sponsorer til at få de store sejlskibe til Frederikshavn, og sidste år blev Tordenskioldsdage holdt på Herregården Knivholt, hvilket betød et drastisk fald i antallet af besøgende. I år er begivenheden imidlertid rykket tilbage på havnen, fortæller direktøren for Fonden Tordenskiold, Jan Michael Madsen.

»Eksilet er slut, og vi vender tilbage til havnen, som også er det oplagte sted for den maritime kernefortælling om Tordenskiold«, siger Jan Michael Madsen. Skuespillet 'Den Store Krig' med

cirka 100 medvirkende opføres med det nyrenoverede Krudttårnet på havnen som bagtæppe, og arrangørerne forventer en håndfuld sejlskibe ved Paradiskajen, hvor der udkæmpes et søslag med masser af bulder og brag.

»Sidste år lavede vi også en slags masterclass med konservatorieuddannede folkemusikere fra de fire nordiske lande. Det vil vi gerne videreudvikle i forbindelse med Tordenskioldsdage, så vi med tiden får noget, der minder om en nordisk folk- eller spillemandsfestival i samarbejde med restaurationsmil-

KRIGS-HISTORIE.

En af bunkerne er indrettet til børnemuseum, hvor den tyske besættelse forklares i børnehøjde (tv.). Et livagtigt hørespil gengiver et forhør hos Gestapo (th). Øverst Krudttårnet fra 1600-tallet.

jøet i den del af byen«, siger Jan Michael Madsen.

poul.husted@pol.dk

Politiken var inviteret af VisitNordjylland.

www.bangsbo.com

www.kystmuseet.dk